

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחה ולשמירה על חיילנו במלחמה להחזרת החטופים בריאים ושלמים ולרפואת הפצועים

נושא השבוע: כשרות דגים (ט)

ההפטר: "בשנת מות" (ישעיה ו')

טז' שבט תשפ"ה 1564 (שנה ל')

פרשת יתרו

"...ואשאל אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" (יט, ד)

כנשר הזה הנקרא "נשר" על שם שנוצותיו נושרות לעיתים מזומנות והוא מתעטה בכל פעם מחדש בנוצות וכנפיים חדשות.

כך גם יהודי צריך להיות מחונן בסגולה זו ולהתנער בכל עת מצוא מפיתויו של יצר הרע האורב לו להכשילו ולעטות מעיל תשובה וצדקה מחדש כתינוק שנוול ולא להיסחף במחשבות תוגה על מה שקילקל ולשקוע בתהום היאוש חלילה, ועל זה נאמר: "שבע יפול צדיק וקם" - אע"פ שחטא הוא מתרומם ושב לאביו שבשמים ע"י שעושה תשובה שלימה בכל ליבו, כך יוכל לקבל עליו את התורה ויתקיים בו: "ואביא אתכם אלי..."

(ממעיינות הנצח)

"אנוכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (כ, ה)

המצוה הזו של "אנוכי" כוללת בתוכה 2 חלקים: א. להאמין בייחוד הבורא - "אנוכי ה'" ב. להאמין שגם בתוך טומאת מצרים "אני אלוהיך" ואפילו משם הוצאתיך, כי ה' שוכן עם בני ישראל אף בתוך טומאתם. כי בן מלך גם כשחוטא מוסיף להיות בן לאביו, יהודי הוא בנו של מלך העולם וגם אם כשל ונפל, אל תתיאש כי ה' אתו.

(ממעיינות הנצח)

"זכור את יום השבת לקדשו" (כ, ז)

בגמרא שבת (ק"ה): מובא שמצווה לענג את השבת במאכלים נאים וכן בדגים בשלוש סעודות שבת, [מ"מ אין חובה ששבת לעונג ניתנה ולא לצער] אם כן מדוע ראוי לאכול דגים?

⊙ שדגים הם סימן לפריה ורביה ⊙ כשם שהדג עיניו פקוחות תדיר כך הקב"ה שומר עלינו בבחינת "לא ינום ולא ישן שומר ישראל" וכן ביום המנוחה השם יתברך שומר עלינו ⊙ מה הדגים גדלים במים וכשיורדת טיפה מלמעלה מקבלים אותה בשקיקה ובצימאון כך ישראל גדלים בתורה המשולה למים וכששומעים חידוש תורה מקבלים אותו בשקיקה וכשאוכלים דגים מעוררים זכות זאת. (ילקו"י שבת סי' רמב)

"בצרה קראת ואחלצך"

מעשה שהיה

מאז שהודיע לי הרופא כי יש לי בעיה כלשהי בשריר הלב,

הייתי ערני לכל מחוש וכאב, נזהרתי מהתאמצות יתר ומכל העלול להכביד על פעולת הלב בבחינת "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם". לאחר שחשתי כאב מעיק ומוזר בצד הימני של בטני מיהרתי לרופא אשר הפנה אותי לבצע צילום רנטגן וכל מיני בדיקות נוספות. תקופה ארוכה הלכתי בין מכונים רפואיים שונים וביצעתי בדיקות שונות, בתקופה זו התחזקה בי הידיעה הפשוטה שהחיים אינם שלי כי אם חננו אותי בזכות לחיותם ולנצלם לעשיית רצון ה'. הגעתי לחדרו של פרופסור צוחר ובידי תיק הצילומים ותוצאות הבדיקות שערכתי מרופאי לב עד רופאי מעיים, חוות דעת של כל המי ומי עם המלצות לרוב. הרבתי להתפלל וקראתי

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 5:32-5:27 * סוף זמן ק"ש 8:31-8:35

ציאת שבת: 5:59

ציאת שבת: 5:59

ציאת שבת: 5:07

פרקי תהילים כשאני שם מבטחי בקב"ה שבידו לחולל כהרף עין שינוי מהחולי אל הבריאות, אתי המתינו עוד אנשים שנראו מדוכדכים ומרוטי עצבים שהעולם נעצר עליהם באחת, ועיניהם נשואות אל הדלת הנפתחת ונסגרת עוד אחד יוצא, איך נראות פניו? מה שמע בפנים? מה אני עומד לשמוע בהגיע תורי נכנסתי אל חדרו של הפרופסור, הוא עיין ארוכות בכל הממצאים הרפואיים שלפניו, כירורגיים וקרדיולוגים כשהעט המוזהבת מקישה העצבנות על השולחן, עוד כמה גרודי פדחת ולאחריהם הוא פתח ואמר: "גידול במעי הדק". שתיקת עיכול, ידעתי כבר על הממצא ובכל זאת נעים היה לי שהוא יבטלה, הוא הסיט את המסמכים הצידה ואמר בטון סמכותי: "במקרים רגילים הייתי מורה על ניתוח מיד, המסוגל בהחלט להביא רפואה ופתרון, אלא שבמקרה שלך מתמודדים אנו בנוסף לבעיה במעי עם בעיה בשריר הלב, אינך כשיר לעמוד בניתוח מכביד שכזה, אלא שהגידול כפי שהוא, אף הוא מהווה סכנה".

"ומהי רמת הסיכון הגבוהה יותר, ביצוע הניתוח או אי ביצועו?" בררתי, "חמישים מול חמישים" השיב כשהוא מסכם את השיחה: "שמעני, החיים הם שלך, בידך ההחלטה. אם תרצה לעבור את הניתוח על אף הסיכון בשריר הלב, תוכל לחתום כאן ולבצע הכול במהירות ויעילות ואם תחליט להימנע מניתוח על אף הסיכון הגדול, אתה חוזר מכאן הביתה ומניח לעניינים להתגלגל ללא התערבותנו, בשני המקרים האחריות עליך בלבד, אך עליך לקבל החלטה בהקדם האפשרי, הזמן שחולף אינו מטיב עמך".

ליבי קפא בקרבי מי אני שאחליט? איך אוכל להכריע בשאלה קשה זו של חיים ומוות? פרצתי בבכי, אין לי עם מי להתייעץ ואיני קשור לאף מקור שממנו אוכל לקבל עיצה רפואית בקשר למצבי, זה לא מכבר עליתי ארצה ובודד אני ללא משפחה, איך אקבל החלטה כאן ועכשיו? ידי מיששה מאליה את ספר התהילים, מלכתחילה חשבתי לשוב לביתי ולהפוך בדבר עד שאחליט אולם במחשבה נוספת הבנתי כי אין בכך תועלת כי אם עיני, כשמדובר בספק "חמישים מול חמישים", פניתי לרופא ואמרתי: "אני יודע שעלי להחליט מידית, אולם נחוצות לי כמה דקות של תפילה, אודה אם תניח לי להתייצב בפניה ולהתפלל בטרם אחליט את ההמשך הטיפול".

הוא פנה לטפל במסמכים שלפניו ואני קמתי לעבר החלון, פתחתי את התהילים והתחלתי להתפלל על חיי, מבקש סיעתא דשמיא ברגעים הקשים העוברים עלי עתה, עודי מתפלל וקולו של פרופסור צוחר נשמע פתאום: "יודע מה? בהרהור נוסף אני מגיע למסקנה שונה...", פסעתי עם התהילים לעבר שולחני. "הסיכון לשריר הלב הינו אך ורק אם הניתוח יתבצע במשך למעלה מ- 4 שעות, דומני שניתוח סטנדרטי להוצאת הגידול אינו מתארך מעבר ל- 3 שעות, כך שלא נראית לי כל בעיה לאשר את הניתוח, הייתי אומר שאני ממליץ עליו...". השינוי הפתאומי הימם אותי, חתמתי על הסכמה לביצוע הניתוח וכי הכל הוא באחריותי.... בשיחת טלפון נקבע לי תור לאשפוז וניתוח, יצאתי מחדרו המום ומעורפל והלכתי הביתה.

בהגיע המועד עברתי את הניתוח שאשפוז ארוך לפני, באחד השבועות נכנס לחדרי אדם מכובד שהתעניין בשלומי ושאל איך עבר הניתוח ואיך ההתאוששות....

תהיתי בשקט מי זה ואיזהו? כל משפחתי בחו"ל, יש לי מכרים בודדים אך הוא אינו אחד מהם. הוא הציג את עצמו כגיסו של פרופ' צוחר: "באתי להודות לך..." אמר והחל לגולל בפני התרחשות מופלאה שאני במרכזה "זה שנים שאחותי, אשת פרופ' צוחר הגיעה למסקנה ברורה על חייה, כסף יש להם למכביר, אלא שיש עושר ללא אושר, התוכן האמיתי לחיים חסר, וכשראתה את החיים השונים בביתי, המאופיינים בשמירת תורה ומצוות הבינה כי בזה היא חפצה, בעלה הפרופ' לא התווכח עם עצם ההשקפה אלא שזמנם העמוס לא הניח להם לעשות את השינוי. עד לפני כמה שבועות, גיסי הפרופ' שב באחד הימים מן הקליניקה נסער ונרעש ממחזה ששבה את ליבו, פציינט במצב לחוץ שופך נפשו בדמעה לאלוקים מתוך ספר תפילה,

שואב כוחות ומפקיד את גורלו בידי יוצרו. מעודו לא ראה כזאת, המעמד הסעירו ולא נתן לו מנוחה. סערת נפשו לא שככה, "איני מבין את עצמי, איך הוצאתי מפי הסכמה מפורשת לניתוח, מי זה ערב לי שהניתוח לא יארך יותר מ- 4 שעות ויסקן את חיי המנותח, אין זאת אלא שהתפילה שלו מוססה אותי והוציאה ממני אישור לגשת לניתוח שיעבור בהצלחה מה שהיה גלוי לפני "שומע תפילה", והוא החליט כי זה הרגע המתאים לגשת אל הרב ולקבל הדרכה". לאחר מס' חודשים ראיתי אותו שכפה לראשו וציציות בבגדו ואשרי שזכיתי להיות שליח לכך....

פינת ההלכה

הלכות בדיקת דגים [ט]

פירוט הדגים ודרכי בדיקתם

❖ דג שולח אינטיאס [אריצ'ולה] סריול אטלנטי

תאורו ומאפייניו: הינו דג ים, אורכו נע בין 30 ס"מ ל- 1.2 מטר. מצוי בים התיכון ובאוקיינוסים השונים [האטלנטי, השקט, ההודי], בחופי פורטוגל ומרוקו. בארץ הוא מצוי בצורה של דג טרי שלם או חתיכות.

הנגיעות- ככל דגי הים מאופיין בטפילים על עור הדג ובחלל הראש וכן בתולעים בבטן הדג על איבריו הפנימיים.

דרך ניקוי: * שלם טרי וחתיכות טרי- ככל דג ים צריך את הראש- להסיר או לחילופין לפתוח אותו לשניים ולהוציא את הזימים והאברים הפנימיים ולשטוף היטב. בעור- להתבונן חזותית ובעיקר באזור הסנפירים, צידי הבטן התחתונים ובאזור הצוואר והזנב ובמידה ורואים סימן אדום זהו סימן לטפיל שחדר לתוכו ולכן יש לחטט אחריו עד עומק חצי ס"מ ולהוציאו. לגבי טפילים שעל העור [בלא חדירה פנימה] - אפשר לקלף את העור או לחילופין לגרד היטב עם סכין את כל עור הדג גם במקום שאין קשקשים ולשטוף בזרם מים חזק. בטן הדג - לאחר הסרת כל האיברים הפנימיים יש לנקות בפנים עם סכין וגם בצמוד לשדרת הדג ולשטוף תחת זרם מים חזק, ולהתבונן שלא נותרו ציסטה או כיסים של טפיל בחלל הבטן וא"כ יש להסירו.

❖ דג האדוק חמור ים

תאורו ומאפייניו: הינו דג ים ששייך למשפחת "הבקלה", אורכו הממוצע 40 ס"מ ומשקלו 1-2 ק"ג.

מצוי באוקיינוס האטלנטי ובאזור איסלנד ונורבגיה.

הנגיעות: דג האדוק ככל דגי הים מאופיין בטפילים בחלל הראש ועל עור הדג ובנוסף טפיל לארנוואקרה שחודר עד אבי העורקים של הדג ומוצץ את דמו וכן טפיל סיפריון לומפי שמחדיר ראשו דרך עור הדג לתוך בשרו אבל גם בולט החוצה וכן בתולעים בבטן הדג על איבריו הפנימיים ובחללים הפנימיים ופעמים גם בבשר הדג.

דרך ניקוי: הדג מגיע לארץ במצב קפוא ומאחר ולא מנקים אותו טוב יש תולעים בראש הדג ועל עור הדג ובפרט אלו שמחדירים עצמם גם לבשר הדג וחלקם נשאר בחוץ וגם יש תולעי אניסאקיס שחדרו לבשר הדג.

* ולכן מותר רק מתוצרת ארגנטינה/דרום אפריקה - ללא עור עם הכשר מהודר בהכשרים הבאים בלבד של בד"צ בית יוסף, בד"צ יורה דעה, בד"צ עדה חרדית ים, המכון למצוות התלויות בארץ - הרב שנאור רווח- שהוא בחזקת נקי מתולעים.

❖ דג פלמידה לבנה שחורה סקומברו

תאורו ומאפייניו: דג זה הוא ממשפחת המקרל והוא נפוץ בדרום מזרח אסיה, בחופים המזרחיים של אפריקה וגם בחופי ישראל מצויים דגים אלו. מידותיו בממוצע 20-60 ס"מ.

הנגיעות- ככל דג ים מאופיין בטפילים על עור הדג ובחלל הראש וכן תולעים בבטן הדג על איבריו הפנימיים. ובנוסף בחלק הדק של הדג שעוטף את בני המעיין יש חשש שחדרו אליו תולעי אניסאקיס מבטן הדג לאחר שמת.

דרך ניקוי: שלם טרי: ככל דג ים צריך את הראש- להסיר או לחילופין לפתוח אותו לשניים ולהוציא את הזימים והאברים הפנימיים ולשטוף היטב תוך כדי שפשוף, את העור- להתבונן חזותית ובעיקר באזור הסנפירים, צידי הבטן התחתונים ובאזור הצוואר והזנב ובמידה ורואים סימן אדום זהו סימן לטפיל שחדר לתוכו ולכן יש לחטט אחריו עד עומק חצי ס"מ ולהוציאו.

טפילים שעל העור [בלא חדירה פנימה] – יש לקלף או לחילופין לגרד היטב עם סכין גם במקום שאין קשקשים ולשטוף בזרם חזק. את בטן הדג – לאחר הסרת כל האיברים הפנימיים, את הקרום השחור יש להסיר ולנקות בפנים עם סכין וגם בצמוד לשדרת הדג ולשטוף תחת זרם מים חזק, ולהתבונן שלא נותרו ציסטה או כיסים של טפיל בחלל הבטן וא"כ יש להסירו.

חלק הדק בבשר לחיתוך

חלק הדק בבשר לחיתוך

* בנוסף את החלק הדק של בשר הדג שעטף את בני המעיים נכון יותר לחותכו ולזורקו מחשש לתולעים שחדרו לתוכו.

דג שלם קפוא ללא מעיים- לאחר ההפשרה יש חובה להסיר את הקרום השחור שבבטנו ולגרד היטב את חלל הבטן, וכן יש תולעים בבשר הדג בחלק הבטן הרכה [חלק תחתי של הבטן] ויש להסיר חלק זה של הבשר הדק העוטף את בני המעיים, וכן להסיר את הראש ולזורקו.

חלק הדק בבשר לחיתוך

מעושן שלם ללא ראש וללא מעיים: חובה להסיר את הקרום השחור שבבטן ולגרד היטב, ויותר נכון לגזור את חלק הבטן הרכה שכיסה את המעיים ולזורקו [שם מרוכזים תולעים בבשר הדג].
[אם מגיע עם ראש יש גם אותו להוריד ולזורק] -**ודין זה הוא בכל השגחה**

❖ דג פרידה/ דג שינון ספרוס המצוי

תאורו ומאפייניו: הינו דג ים, דג זה מצוי בחופי אפריקה וברחבי האוקיאנוסים וכן בחופי הים התיכון פורטוגל ומרוקו. וכן נידוג כאן בחופי ישראל. משקלו הממוצע 1-2 ק"ג והוא ממשפחת הדניס.

הנגיעות- ככל דג ים מאופיין בטפילים על עור הדג ובחלל הראש וכן בתולעים בבטן הדג על איבריו הפנימיים.

דרך ניקוי: שלם טרי: ככל דג ים צריך את הראש- להסיר או לחילופין לפתוח אותו לשניים ולהוציא את הזימים והאברים הפנימיים ולשטוף היטב תוך כדי שפשוף, את העור- להתבונן חזותית ובעיקר באזור הסנפירים, צידי הבטן התחתונים ובאזור הצוואר והזנב ובמידה ורואים סימן אדום זהו סימן לטפיל שחדר לתוכו ולכן יש לחטט אחריו עד עומק חצי ס"מ ולהוציאו. לגבי טפילים שעל העור [בלא חדירה פנימה] – יש לקלף או לחילופין לגרד היטב עם סכין גם במקום שאין קשקשים ולשטוף בזרם חזק. את בטן הדג – לאחר הסרת כל האיברים הפנימיים, את הקרום השחור יש להסיר ולנקות בפנים עם סכין וגם בצמוד לשדרת הדג ולשטוף תחת זרם מים חזק, ולהתבונן שלא נותרו ציסטה או כיסים של טפיל בחלל הבטן וא"כ יש להסירו.

❖ דג גרבידה/ ורדית מצויה

תאורו ומאפייניו: הינו דג ים, נפוץ בים התיכון, הים השחור ומזרח האוקיאנוס האטלנטי. אורך הדג בממוצע 10-30 ס"מ.
הנגיעות- ככל דג ים מאופיין בטפילים על עור הדג ובחלל הראש וכן בתולעים בבטן הדג על איבריו הפנימיים.
דרך ניקוי: כמו כל דג ים כמפורט בדג פרידה.

❖ סלט איקרא

תאורו ומאפייניו: הינו סלט המורכב מביצי דגים מפוררים עם עמילן, מלח ועוד חומרי צבע מאכל. **הנגיעות-** מצויים תולעים בביצי הדגים המפוררים [שהיו כבר קודם בביצים השלמות].
דרך ניקוי: ולכן יש לקנות רק בחותם נקי מתולעים בהשגחות מהודרות הבאות בד"צ בית יוסף, בד"צ יורה דעה, בד"צ עדה חרדית ים, המכון למצוות התלויות בארץ -הרב שנאור רווח

בשעה טובה הסתיימה הסידרה של כשרות דגים ובדיקתם מתולעים, בס"ר בל"ג תצא טבלה עם רשימת הדגים ובדיקתם מתולעים בקצרה בפרקט, אנו זקוקים לתרומות להוצאתו טל: 08-8644452

טל: 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com